

Издаје сваког
четвртка у недјељи

Цијена за Аустро-Угар-
ску: на годину К 3-20
на по године К 1-80
на четврт. год. К —80
За друге земље: на го-
дину 5 круна. Поједи-
ни бројеви 10 пот.

СРПСКО КОЛО

НАРОДНИ ЛИСТ

Огласи рачунају се по
цјеновнику. Ако се ви-
ше од три пута увр-
шћују, рачунају се је-
дним фтиније.

Уредништво се налази у
Николићевој улици бр. 8.
Писма се шаљу уредни-
штву „СРПСКОГ КОЛА
народног листа“. Руко-
писи се не враћају.

Издаје: Друштво „Српско Коло“ (д.-д.)

Уређује: Уредништво „Србобрана“

Избори у Угарској.

Можемо већ рећи, да су избори у Угар-
ској завршени. Истина је, бираће се још и 10.
овог мјесеца. Али само у неколико котарева.
Иначе су избори свуда обављени.

Влада грофа Куена извојевала је побједу
о каквој није ни у сну сањала. Три четвртине
посланика добила је влада. Остало се дијели
на много странака из опозиције. Кошутовци и
пријатељи радикала и савезници Јуштовци, који
су у прошлом сабору имали већину, преко 200
посланика, управо су смлавлени. Нису добили
скупа ни 90 мандата. Шта је овоме узрок?

Истина је, народ је у Угарској доста по-
кварен. Тамо се за новац гласа и бира увелико.
Тамо се пије и части о изборима као нигдје
на свијету. Тамо ни ратар није раван нашем
ратару, који је готов све претрпјети за народну
ствар. Тамо ће и ратар за новац и част гла-
сати и за ђавола. Јер никад га нико бољем
није учио, сви су му куповали душу од памти-
вијека, митили га и поткупљивали. А кад се
ради о новцу, онда знадемо, да владе имаду
више новца, па и плаћају боље.

Истина је и то, да су мађарске владе све,
од кад их има, код избора употребљавале силу
много више, него у другим земљама. Па тако
је било и овај пут.

Али све то није доста, да нам објасни,
зашто су мађарски Кошутовци и Јуштовци
овако пострадали. Гдје је народ свјестан и оду-
шевљен ту га ни сила ни новац не може скр-
хати. И године 1905. имао је гроф Тиса силу
и новца, па су га свеједно побиједили на из-
борима Кошутовци. Онда су и Јуштовци били
Кошутовци. Поцијепали су се текар прошле
године.

Кривица је у овом. Мађарски Кошутовци
и Јуштовци варали су свој народ. Они су обе-
ћавали народу златна брда, а кад су дошли на
владу, они су народ обманули. Државу су за-
дужили, тако да сад управо не зна влада шта ће;
ударили су веће порезе. Од повишице пореза
трпи наш народ, јер се о том одлучује у пештан-
ском сабору, па 413 мађарских посланика над-
гласају наших само 40 делегата.

Обећали су народу проширење изборног
права, а нису га проширили. И тако су се за-
мјерили народу, да их је омрзнуо. Управо онако,
као и наше радикале, који су били обећали
подијелити међу народ манастирска добра, па-
тријархов Даљ, Бордово и Бијело Брдо, укинута
парохијал и тако даље, а овамо су испразнили
из каса народних фондова и оно, што је било
у њима.

Зато је мађарски народ изневјерио Кошу-
товце и Јуштовце и прешао листом влади.

Кошутовци и Јуштовци обећавали су на-
роду и оно, зашто су знали да не могу учи-
нити, а нису учинили ни оног, што су могли.
Стога их је народ мађарски одгурнуо.

Наши радикали склопили су били савез
са Јуштовцима. Они су обећали свуда гласати
за Јуштовце, а Јуштовци су обећали, да ће за
враћу гласати за седам радикалских кандидата.
Али Срби су, прије преварени толико пута од
радикала, гласали свуда за владу, тако да ни-
један радикал није изабран, нити иједан Јушто-
вац у котаревима гдје има Срба.

Жалосно је то, да ниједан слободни Србин
није изабран, него је изабрано неколико Срба,
који су ступили у мађарску владину странку.

Ови су избори у Угарској важни врло и за
нас Србе у Хрватској и Славонији. У идућем
броју говорићемо, зашто су за нас важни.

Српски језик.

Леп је српски језик. Сви учењаци нази-
вају наш језик најлепшим језиком међу свима
словенским језицима. Не морамо се ми тиме
поносити, јер то није наша заслуга, али мора
нам бити мило, што говоримо тако лепим је-
зиком. Како нам то не би било мило? Као што
волемо, да нам је све лепо што имамо и на
себи и око себе, па и душа у нама да нам је
таква, тако волемо и то, да нам је језик леп.

Особита лепота језика нашег и у том је,
што није једноличан свуда. Језгра, оно главно
у српском језику исто је свуда. Али опет, сваки
крај говори понешто другачије, другим наречјем
или дијалектом, како се томе вели књишки.
Говор појединог краја зове се наречје или ди-

Чувајте и остављајте сваки број овога листа, јер ће вам требати и послуже, да га читате.

јалекат. У српском језику су три главна дијалекта. Зову се: источни, западни и јужни. Источним дијалектом каже се, на пример: лепо, сено, гнездо и тако даље; западним вели се: липо, сино, гниздо; јужним се изговара: лијепо, сијено и гнијездо. Све троје је српски и ниједно од тог није ружно. Источним се говори у Мађедонији, Старој Србији, источној и средњој Србији, Срему, Бачкој и Банату; западним дијалектом говоре Срби Муслимани у Босни и Херцеговини, а јужним говоре Срби у Црној Гори, Босни и Херцеговини, Далмацији, Хрватској и Славонији, Барањи и западној Србији.

И не смета то нама, јер сваки Србин разуме, кад му се каже или: лепо, или: липо, или: лијепо. Не смета нама то, а лепше је, него да се свуда каже једнако. Исто тако, као што је лепша ливада, ако је на њој свакојака цвећа, него ако је све цвеће једнолично. Ми кажемо: Како је лепа ова ливада, шарени се као ћилим. Тако је лепо и то, кад у једном народу има различите ношње, обичаја, говора. У том је богатство душе и ума народног.

Зашто ми пишемо о овом, кад би то морало само од себе бити јасније од сунца сваком добром Србину?

Ми смо Срби народ, који живи на југу и који је измешао своју крв с многим народима, што су пре њега становали на том југу. У свију јужњачких народа врелија је крв, ватреније срце, него у народа, који живе на северу. Јер и сунце је топлије и жешће, које греје нас јужњаке, него оно ледено северно сунце. Зато се ми умемо и наљутити и посвадити, па и међу се, много већма. Па у тој ватри ми знамо посве обневидети, заборавити и на Српство и на људство, да искалимо само своју мржњу на брата и напакостимо му што више. Ми смо од те своје нагле крви и напрасите природе много страдавали у најновије доба, страдавамо и сад, јер многи и многи неће да се уче савлађивати своју жестоку српску ћуд.

Због тога смо баш били присиљени, да и ово пишемо. Већ више година води борбу самостална српска странка с радикалном. Испрва су у с. с. с. били скоро једино Срби из Хрватске и Славоније, где се говори јужним наречјем. Но касније се стала све више ширити и по крајевима, где се говори источним наречјем. Сад је уз с. с. с. већи део Срема и велики део Срба из Баната, Бачке и будимског краја. На народно-црквеном сабору има с. с. с. већ 12 посланика из Угарске.

Код задњих избора за народно-црквени сабор употребили су радикали у свом бесу све и сва, да српски народ одбију од самосталаца. Најпосле су рођеној браћи својој стали порицати име српско и називали их Хрватима пра-

вославним. По многим местима говорили су, да су Срби из Хрватске и Славоније Хрвати, јер говоре истим јужним наречјем, као и Хрвати, и да ће се сви они у Срему и Угарској похрватити, који пристану уз с. с. с. Три милиона Срба, који говоре јужним наречјем, прогласили су они Хрватима, мислећи, да је српски ратар толико неук, па да ће се у том за њима повести. Праве се највећи Срби, а одрекли би се три милиона Срба, само зато, да остану господари у српској народној аутономији, предали би три милиона Срба, који кажу: лијепо место: лепо, Хрватима. Јуначки Црногорци, храбри Далматинци, поносити Херцеговци, који су најлепши српски сој, упорни Босанци, напаћени Срби у Хрватској и горњој Славонији, који чувају од давнина стражу српску у оним крајевима, говоре јужним наречјем, велики део Србије тако исто. И сви би они, ето, морали свој говор назвати хрватским само зато, да радикали могу у народу по Срему и Угарској омразити самосталце. Најлепше српске народне песме и највише их је испевано јужним наречјем, исто тако је њиме исписано највише народних пословица, загонетака и прича. Отац српског језика књишког, који је почео први писати књиге језиком, којим народ говори, на место црквеног језика, Вук Стефановић Караџић, родом из Србије, написао је сва своја дела јужним наречјем. Исто тако његов ученик, славни учењак српски Ђуро Даничић.

Јест, говори и један део Хрвата јужним наречјем, и то они, што граниче са Србима. Али они најчистији Хрвати: Загорци и Чакавци, што кажу: кај и ча уместо: шта, говоре као и Сремци: бело, лепо и тако даље.

Живео и ширио се лепи наш српски језик, ма којим наречјем говорен, а онима који за љубав власти прогласише несрпским читаво једно српско наречје, којим говоре три милиона Срба, судио је српски народ. Не даду се Срби више једни другима мразити ни с чим и суде немилосрдно оним, који о том раде. Богу хвала, те то дочекасмо.

А.

Русија.

Оснивање руске државе.

До половице деветог вијека живјели су Руси тим старинским животом, који смо описали у прошлим бројевима. Свако племе живјело је за се. Није било руске државе.

Године 862. један туђинац, по имену Рурик, по племену Варјаг или Норман, удари те мељ руској држави. Нормани су живјели у садањој Данској, Шведској и Норвешкој, они су дједови садањих становника тих земаља. Био је

то јуначан народ, да му није било равна. Очврсли на хладном сјеверу, у свакој невољи живјећи, научени из малена да се боре с морским валима и бурама, постали су то први јунаци. На маленим својим бродовима јурили су они тада по морима цијеле Европе или као пљачкаши, или као трговци. Освојили су били и многе земље по свима странама Европе.

Овим Норманима била је Русија сусјед. Они су трговали по њој, а на својим малим бродовима спуштали су се кроз руску ријеку Неву, Волхов и Дњепар у Црно Море, па преко њега у Цариград, у тадање грчко царство. У свима руским градовима на том воденом путу имали су они своје трговачке насеобине, војнички уређене и оборужане. Године 862. приграби Норман Рурик у великом трговачком граду Великом Новгороду сву власт себи и прогласи се за кнеза. Одатле је стао ширити своју власт даље. Његове војводе Асколд и Дир освојише и Кијев, мајку руских градова. Рурик се настани у Кијеву и одабере га за пријестоницу своју. Тако туђинци утемељише руску државу.

У старој једној руској књизи стоји записано, да су Руси сами замолили Нормане, да им владају. Овако тамо пише: „Племена, која су живјела на равницама садање Русије, кињена међусобним задјевичама и насртајима скиталачких племена, одлучила су се, да пошаљу за море посланике и да изаберу владара између Варјага...“ „Земља наша је богата житом и велика, али нема у њој реда. Дођите да нам владате и господарите“ — тако су посланици рекли Рурику, молећи га да дође и постане њихов кнез. А Рурик је ту молбу услишао. Али већ у другом трећем кољену ови Нормани примили су језик и обичаје руског народа, претопили се.

Насљедници Рурикови Олег, па Игор утврдили су посве своју кнежевску власт и раширили је и на друга племена руска. Русију су јуначки бранили од скиталачког племена Печенега, који су без прекида на лаким коњима проваљивали из садање јужне Русије у њихову државу, да робе и пале. У њихово доба Руси су у велико трговали са грчком царевином и многи руски трговци становали су у Цариграду. Олег и Игор склапали су и трговачке уговоре с грчким царевима. Ти су се уговори сачували записани све до сад.

Руси примају хришћанску вјеру.

Већ у почетку десетог вијека стало се међу Русима ширити хришћанство. Јер Руси су по трговачким пословима одлазили у Грчку, а Грци у Русију. Тако су се Руси упознали са хришћанством. И што даље, било је у Русији све

више Руса хришћана. Око половине десетог вијека био је у Кијеву већ руски храм св. Илије. Године 957. оде у Цариград сама руска кнегиња Олга, удовица Игорева, а мати тадањег руског кнеза Свјатослава. Руску кнегињу дочекаше Грци најсвечаније. Ту је Олга примила хришћанску вјеру, а кумовао јој је грчки цар. Грци су на сваки начин настојали, да се Руси покрсте, јер су их се бојали. За Олега и Игор опколила је била руска војска двапут Цариград, а опустошила сву околицу. А и Олгин син Свјатослав наваљивао је на грчко царство.

Кад се Олга вратила у Русију, стало се хришћанство још већма ширити. Но њезин син Свјатослав велики јунак и ратник, волио је стару словенску вјеру и никако није хтио примити хришћанства, а нарочито од Грка, јер је Грке мрзио и непрестано ратовао с њима. Али свеједно зато он није прогонио Хришћана. Пустио их је да живе у миру и слободно шире и проповиједају своју вјеру.

За унука Олгина Владимира примише готово сви Руси хришћанство. Године 988. покрстише се Руси у Кијеву. Сви Кијевљани ушли су у ријеку Дњепар, раздијелили се у рпе, свакој рпи дали су свећеници хришћански једно име, да се крштење брже сврши. Кип бога Перуна буде бачен у воду Дњепар.

Кнеза Владимира прогласила је православна црква за светитеља, а народ га је опјевао у многим народним пјесмама.

6.

Бановић Страхиња.

(Наставак).

Оде бане на коњу ђогину,
Те пријеђе поља и планине,
Ја кад дође у поље Косово,
Кад сагледа по Косову силу,
Ал' се бане мало препануо,
Па помену Бога истинога,
У ордију турску угазио.
Иде бане по пољу Косову,
Иде бане на четири стране,
Тражи бане силна Влах-Алију,
Ал' не може бане да га нађе;
Спушти с' бане ка води Ситници
На једно је чудо нагазио:
На обали до воде Ситнице
Један зелен ту бијаше чадор,
Широк чадор поље притиснуо,
На чадору од злата јабука,
Она сија, како јарко сунце,
Пред чадором побијено копље,
А за копље вранац коњиц свезан,

Савјетујте своје рођане и пријатеље да купују и читају овај лист.

На глави му маха стамболија,¹⁾
 Бије ногом десном и лијевом.
 Кад то виђе Страхинићу бане,
 Прохесапи и умом промисли,
 Баш је чадор силна Влах-Алије,
 Те ђогина коња пригоњаше,
 Копље јунак скиде са рамена,
 Те чадору врата отворио,
 А да види, ко је под чадором;
 Не бијаше силан Влах-Алија,
 Но бијаше један стари дервиш,
 Бијела му прошла појас брада,
 Шњиме нема нитко под чадором,
 Бекрија је тај несретни дервиш,
 Пије Турчин вино кандијером,
 Но сам лије, но сам чашу пије,
 Крвав дервиш бјеше до очију;
 Кад га виђе Страхинићу бане,
 Те му селам турски називаше,
 Пијан дервиш оком разгледаше,
 Па му мучну ријеч проговара:
 „Да си здраво! дели Страхин-бане,
 „Од малене Бањске крај Косова.“
 Плану бане, препаде се љуто,
 Те дервишу турски одговара:
 „Бре! дервишу, несретна ти мајка!
 „Рашта пијеш? рашта се опијаш?
 „Те у пићу грдно проговараш
 „И Турчина зовеш каурином.
 „Шта помињеш некакога бана?
 „Ово није Страхинићу бане,
 „Но ја јесам цареви делија,
 „Једеци се царски покидаше,
 „У ордију турску побјегоше,
 „Све делије хитро потрчаше,
 „Да једеке цару пофатамо;
 „Ако кажем цару, ја везиру,
 „Коју су ми ријеч бесједио,
 „Хоћеш, стари, јада допанути.“
 Грохотом се дервиш осмјенуо:
 „Ти делијо, Страхинићу бане!
 „Знаш ли, бане, не знали те јади!
 „Да сам саде на Голеч-планини,
 „Да те видим у царевој војсци,
 „Познао бих тебе и ђогина,
 „И твојега хрта Карамана,
 „Кога волеш, него добра ђога.
 „Знаш ли, бане, од малене Банске!
 „Познајем ти чело како ти је,
 „И под челом очи обадвије,
 „И познајем оба мрка брка.
 „Знаш ли, бане, незнало те чудо!
 „Кад западох ропства у вијеку,
 „Пандури ме твоји ухитише
 „У Сухари врху на планини,
 „У руке ме твоје додадоше,

„Ти ме баци на дно од тамнице,
 „Те робовах и тамницу трпљех
 „И зачалах за девет година,
 „Девет прође, а стиже десета,
 „А тебе се, бане, ражалило,
 „Те ти зовну Рада тамничара,
 „Твој тамничар на тамничка врата,
 „Изведе ме к тебе у авлију.
 „Знаш ли, бане? знаш ли Страхинићу?
 „Кад запита и мене упита:
 „„Ропче моје, змијо од Турака!
 „„Бе пропаде у тамници мојој!
 „„Мож' ли с', робе, јунак откупити.““
 „Ти ме питаш, ја право казујем:
 „„Могао бих живот откупити!
 „„Тек да ми се двора доватити,
 „„Очевине и пак постојбине;
 „„Имао сам нешто мало блага,
 „„Млоге лаве и млоге тимаре,
 „„Могао бих откуп саставити;
 „„Ал' ми, бане, вјеровати нећеш,
 „„Да ме пустиш двору бијеломе:
 „„Тврда ћу ти јамца оставити,
 „„Тврда јамца, Бога истинога,
 „„Другог јамца Богу вјеру тврду,
 „„Како ћу ти откуп донијети.““
 „И ти, бане, повјерова мене,
 „И пушти ме двору бијеломе,
 „Очевини и тој постојбини;
 „А кад дођох грдној постојбини,
 „Тамо су ме јади забушили:
 „У двореве, постојбину моју,
 „У двореве куга ударила,
 „Поморила и мушко и женско,
 „На оцаку нико не остао,
 „Но ти моји двори пропанули,
 „Пропанули, па су опанули,
 „Из дувара зовке проникнуле,
 „Што су били лави и тимари,
 „Појагмили Турци на миразе;
 „Кад ја виђех дворе затворене:
 „Неста блага, неста пријатеља;
 „Нешто мислих, па на једно смислих:
 „Мезилских се ја дофатих коња,
 „Те отидох граду Једренету,
 „Одох к цару и одох к везиру,
 „Виђе везир, па доказа цару,
 „Ја какав сам јунак од мегдана;
 „Ођене ме цареви везире,
 „Ођеде ме и чадор ми даде;
 „Цар ми даде од мегдана вранца,
 „И даде ми свијетло оружје;
 „Потписа ме цареви везире,
 „Да сам војник цару до вијека.
 „А ти, бане, данас к мене дође,
 „Да ти узмеш твоје дуговање,
 „А ја, бане, ни динара немам.
 „Страхинићу, јада допануо!

¹⁾ Стамболска (велика) зобница.

„Ђе ти дође, да погинеш лудо
 „У Косову у војсци царевој!“
 Виђе бане, познаде дервиша,
 Од ђогата коња одсједаше,
 Пак загрли стариша дервиша:
 „Богом брате! старишу дервишу!
 „На поклон ти моје дуговање!
 „Ја не тражим, брате, ни динара,
 „Ни ја тражим твоје дуговање,
 „Но ја тражим силна Влах-Алију,
 „Који ми је дворе растурио,
 „Који ми је љубу заробио,
 „Кажи мене, старишу дервишу,
 „Кажи мене тога душманина!
 „Братимим те и јоште једанпут,
 „Немој мене војсци показати
 „Да ме војска турска не опколи!“

(Наставиће се.)

Из народа.

Блињски Кут. Ратар Милош Пешкир пише нам и тужи се, како је њихов стари свештеник Павао Пајић код избора изборника за српски народно-црквени сабор ружно се понашао. Правио је свакојака насиља, да протури своју листину у парохији брђанској. То му је и пошло за руком. Али ипак од тих „његових“ 12 бирача отишло је њих 6 на избор у Петрињу и гласало за д-ра Душана Пелеша, а 6 их остаде код куће. А отишли би сви, да није било велике кише. Парох Пајић им је пријетио и на сваку руку заустављао их, да не иду на избор.

Стари парох је ужасно грдио с. с. с. и њене вође. Па најзад је дирнуо и у Српску земљорадничку задругу, да продаје душе, да јој посао није у реду итд.

Зато с правом пише наш дописник Милош Пешкир ово: „Сада вас ја позивам, да ми изнесете све неуредности у задрузи, мени би то баш требало као предсједнику надзорног одбора.

Па питам вас, зашто нисте приступили као члан Срп. зем. задрузи, па нас повели правим путем. Јер право каже пословица: Што каниш казати ином, покажи својим чином. А ви још одговарате поштене људе од задруге. Зар тако шири један свештеник српске установе? Зар је то радикалски програм?“

Занимљиво је, како овај ратар у том свом опширном допису, који неможемо сав штампати, јер нам је мален лист, вели, зашто неће они да буду радикали. Он каже:

„Г. парох се посвадио са својим најбољим пријатељима зато само, што нећемо у коло, које убице воде, то јест, нећемо да будемо радикали, не ћемо да нас поштени свијет упише у једно друштво са Чанком, Ердељаном и другима.“

Ми би препоручили својим пријатељима ратарима, да се много не осврћу на ријечи старог свог пароха. Нека он говори и грди колико хоће, а ви радите само добро и своје и српске послове: Пазите на своју срп. земљ. задругу као на око у глави, гледајте да што напредније научите земљу радити, читајте и учите све што је добро, будите сложни у сваком српском послу. Кад стари види, да се нико не осврће на његове ријечи, он ће престати говорити и забавиће се својим послом.

Ако не будете овако радили, позаваћаћете се на ножеве, почећете једни друге тужакати и злу неће бити краја.

Избор жупанијског скупштинара у Војнићу.

На 19. о. мј. обављен је избор жуп. скупштинара на мјесто Петра Петровића, ког су брисали, чим је ради велеиздаје био затворен.

Извршни одбор с. с. с. истакао је опет Петра Петровића као кандидата, да му тим даде задовољштину за неправедно брисање, да јавност и извјесни кругови сазнаду како народ нашег котара суди о „велеиздајницима“, и напokon, да окуша снагу и искреност политичких странака нашег котара, особито оних, који су пред нама увијек осуђивали Рауха и његове савезнике франковце. Па шта смо видјели?

Премда је био радни дан, на избор је дошло 143 изборника. Толико их не бијаше никада код избора жуп. скупштинара у Војнићу. За Петровића је гласовало 109, а за франковца Штефанца 34. Дакле, Петровић је изабран са већином од 75 гласова. Сад да видимо како је ко гласовао:

За франковца Штефанца гласовали су укратко сви франковци: Лојзек Хинтерхобер и његов пристав Андрија Племић и остала браћа истога кова. Онда сви присташе сељачке странке, па наши драги „коалирци“, учитељи Лујо Тушкан, Мато Босиљевац и Иван Јунг. У ове се угледаше и вајни Срби ратари Сава Винић из Бариловића и Никола Михајловић из Перјасице, те и они дадоше свој глас франковцу, и тако ступише у коло српских издајца Настића, Турајлића, Машале, Раданчевића, Бусића.

За Петровића су гласовали сви Срби, а од Хрвата један једини Сабљарић Марко кбр. 13./30. ратар из Церовца. Овом брату сељаку служи то на част и Срби ће му знати то сваком згодом уважити и признати, ал' неће заборавити ни Луји Тушкану и Мати Босиљевцу вратити мило за драго. Зар у војнићком котару, осим Марка Сабљарића нема ни једног Хрвата који није франковац? Срамота!

Још је већа брука и срамота, што је, како кажу, поджупан Малвић рекао Лајзеку да по што

по то сруши Петровића, што су у ту сврху преговарали и као протукандидате истицали најприје суца Травицу, онда жупника Рожанека, биљезника Тушкана па на концу конца Штефанаца. Што су имали агилног кортеша „Србенду“ начелника Мрмића, који је на сав глас телалио да је Петровић под истрагом и да не може бити изабран, што су предузели све и сва да Петровића сруше, а кад тамо, њихов миљеник и обласни кандидат доби цигла 43 часа и — неколико мућака! Сјајно падоше, а народу се показаше у правој својој слици.

Ништа им није помогло, јер је будна српска свијест и овај пут показала, да ту не одлучује никаква сила ни жеља управних власти и њихових улизица, већ једино народ, који зна разликовати Раухо-франковце од српских самосталаца, тих најодлучнијих заговаратеља слоге између Срба и Хрвата и прокушаних бораца за права наше отаџбине Хрватске.

Брате тежаче, упамти имена ових људи а нарочито српских издајица Саве Бижића и Николе Михајловића, који плунуше на српски образ, па не кумуј, не пријатељуј и не дружи се с њима, већ их избјегавај на сваком кораку јер нијесу достојни, да се Србима зову и са Србима друже.

Вама, који сте оставили свој плуг и мотику и похрлили на избор у Војнић, свака част и хвала! Чините тако и у будуће па се не ће више усудити ниједан франковац да кандидира у вашем српском Војнићу.

Оно трократно дизање Петровића у зрак, она уручена му кита цвијећа са милом нашом тробојком, оно многократно громко: „Живио Петровић“, „апцуг Штефанац“ најљепши је био одговор поджупану Малвићу, његовом скутоноши Лојзеку и свима онима, који жале за Рауховим временима.

А торбичар Штефанац и прије је купио по селу јаја, па је посве у реду, да је и из Војнића понио неколико — мућака. Тако ваља! Живјели свјесни изборници! **Изборник.**

Шта се збива у нас и у свијету.

Нове власти у српској народној автономiji. У сједници, која је одржана 4. јунија, у суботу, изабрао је српски народно-црквени сабор у *Саборски Одбор* ове особе:

За редовне чланове: владика пакрачког Мирона Николића; Евгена Думчу, великопосједника из Сентандрије и српског добротвора; Марка Богдана, трговца из Велике Кикинде; Васу Муачевића, народног заступника и великог посједника из Осиека; д-ра Душана Пелеша, народног заступника и адвоката из Пе-

триње; д-ра Перу Белобрка, народног заступника и адвоката из Беловара; Валеријана Прибићевића, професора богословије и Жарка Стакића, свећеника.

За замјенике њихове изабрани су: владика темишварски д-р Георгије Летић; свећеник инђијски Радослав Марковић; народни заступник и велики посједник из Осиека Шандор Поповић; народник заступник и велики посједник из Старе Пазове Никола Петровић и мјерник из Српског Итебеја Младен Пилић.

У *Митрополијски Црквени Савет* изабрани су: Јован Борота, бечејски прота; Павле Драгић, парох из Блиње; Лаза Обреновић, сенатор и велики биљезник града Карловаца; д-р Богдан Стојановић, народни заступник и адвокат из Загреба; д-р Милан Мандић, адвокат из Будимпеште и Миливој Радовић, парох из Кикинде.

У *Школски Савет* изабрани су: Радивој Врховац, равнатељ српске гимназије у Карловцима; Буда Будисављевић, народни заступник и уредник „Српског Кола“ из Загреба; д-р Сава Путник, адвокат из В. Кикинде; Ђока Михајловић, учитељ у Новом Саду; Милан Мандровић, професор српске дјевојачке школе у Панчеву и Глиша Стајић, парох у Мокрину.

Како Саборски Одбор рукује иметком народним, то су самосталци гледали да изаберу уњ што више најбогатијих наших људи, јер они јамче својим иметком за народни новац, а уз то су људи, који се разумију у руковање с новцем.

За „Српско Коло“. Послали су нам претплате за „Српско Коло“: Јован Грујић, књиговођа штедионички у Даљу 22 К 40 ф.; Васо Зоричић из Мајара 4 К 28 ф.; Глиша Николић из Кишфалуда 8 К 56 ф.; д-р Ника Игњатовић, адвокат у Сентандрији 7 К 44 ф.; Никола Кукић из Дубрава 10 К; Серафим Винчић из манастира Шишатовца 9 К 30 ф.

Свима највећа хвала на заузимању за овај народни лист.

Од 1. јулија до краја 1910. године стоји „Српско Коло“ само 1 К 60 филира. Молимо све пријатеље просвјештавања српског ратара, да пораде што већма на ширењу овог јединог ратарског листа међу Србима у Аустроугарској монархији. 1 К 60 филира за половицу године могле би дати хиљаде српских ратара и дале би, кад би се наши пријатељи онако људски заузели за то и потражили претплатнике.

Скупите их што више и дајте нам прилике, да лист повећамо и уљепшамо и покажемо, како би се лијепо могао уређивати један ратарски лист.

Пролили српску крв. Неки ратари самосталци из Каменице дошли су били 29. маја у Карловце, да виде отворење српског сабора. Кад су се враћали кући у вече, дочекају их каменички радикали под предвођењем Владе Савића, бившег радикалског кандидата за државни сабор, зауставе им кола и избоду их ножевима. Убодени су: Стева Вишњички дваред у руку и дваред у прса; Вића Вишњички у трбух; Здравко Вишњички у леђа.

Изаћи ће им на нос крв братска. Нека не мисле да ће српски народ заборавити на ово недјело. Нису сви Срби као Јаша Томић, од ког су и научили, да боду своју браћу.

Помиловани Срби у Босни и Херцеговини. Краљ је, приликом свог боравка у Босни помиловао 200 осуђеника. Међу овима су и сви Срби из Гацког и Тузле, који су били суђени на много година робије ради велеиздаје. Митрополит Летица захвалио је краљу на овом помиловању. Краљ је казао, како се нада, да ће од сад бити све боље.

Босна и Херцеговина краљевина. Било се почело говорити, да ће Босна и Херцеговина бити проглашене за краљевину приликом краљева доласка у Босну. Оне су и у старо доба биле краљевина. Али то се није догодило.

„Застава“ непрестано грди самосталце, што су склопили споразум са баном Томашићем и министром предсједником Куеном зато, да се отресемо Рауха и да добијемо проширење изборног права. Мислио би човјек, да су ти радикали страшни противници Куенови. А сад су у Угарској радикали свуда листом гласали за Куенове кандидате.

Борба против клерикализма. Већ од неколико дана у Загребу се води читава борба против језуита и клерикалаца. Двије скупштине слободних, народних људи већ су одржане, а оба пута су клерикалци извукли батина. Ускоро ће се одржати и трећа скупштина, на којој ће се установити одређен план за сузбијање те куге у народу.

Нашим ратарима је тешко разумјети ту борбу наше католичке браће, јер код нас није тако. Наши свјештеници су људи из наше средине, с нама живе и с нама се заједно муче. Али у католика је то другачије. Код њих постоје сијасет некаквих друштава, које под разним фирмама, као што је „Срце Исусово“ итд. измамљују од народа новац. Ето прије неколико дана су покупили од школске дјеце *шест хиљада круна* за некакву свилену заставу Папи (то је њихов поглавар цркве), који има више новаца и од самога цара!

Народно здравље.

Срдобоља.

Срдобоља долази у свако доба старости. Срдобоља је врло опасна болест. Наш свет умире од срдобоље у великом броју. Томе је највише узрок, што наш свет сматра ту болест у почетку као нешто олако — мали пролив — трбобоља. Он се лечи више бапски, не сматра је као прилепчиву и лекару се доцне јавља. Па и кад се јави ретко ко да тачно и до краја испуни сва лекарска наређења.

Срдобоља се најчешће преноси додиром свих оних ствари, које је неки болесник употребљавао. Најзаразнији је измет болесников и све што се њиме загади, као: рубље, посуђе и остало. Вода се најлакше загади тим кужним клицама било да измет у исту доспе прањем нечистог рубља или судова, или да се избаци измет у околину.

Кад се ко зарази срдобољом, први знаци побољевања појаве се одмах после неколико дана. Тако, болесник осећа главобољу, кад-што повраћа, изгуби прохтев за јело, добије ватру, што је најглавније добије болове у трбуху а нарочито у „маком трбуху“ и тера га често — четири до пет пута напоље и то житко.

Болови у трбуху постају све већи и чешћи. Болесник јако жедни, а уста му се непрестано суше.

„На поље“ тера га све чешће и чешће — по 20, 30 па и 60 пута дневно. При сваком избацивању измета болесник осећа велике болове у чмару, и „да му је, да непрекидно чучи“. Али поред свега тога избаци врло мало измета а кад-што ни мало. Измет је у почетку житац „као вода“; доцније љигав и пун слузи, по којој има црвених кончича. Тежи болесници избацују измет са свим црне боје — крвав, што значи, да је каква гризлица дубоко задрла у црево. —

Услед тих болова болесник јако ослаби, „исцеди се“, малакше а остане само кожа и кости.

Тако стање траје за једну до једну и по недељу дана. Од тада отпочне да је болеснику све лакше. Болови су мањи и ређи: ређе га тера на поље; измет више није крвав, а слузи има све мање, те тако поступно болесних оздрави у другој недељи боловања.

Код тешких болесника, као и код оних, који се не лече и не негују, срдобоља може да траје по неколико месеци па и годину дана.

Тако описани ток болести не јавља се код свију лица подједнака. То се мења по јачини заразе, према неги и лечењу оболелог.

Као код свију заразних болести, тако и код срдобоље потребно је: да се зараза (што пре угуши и да се оболели на времо лечи и негује.

Клице срдоболе најлакше се униште и зараза се спречи, ако се до крајних ситница отклања све оно, што смо изнели у општем делу, а што служи за распрострањавање срдоболе.

Дакле, болесника одмах издвојте. Његово рубље, које он брзо упрља услед честог избацавања измета, мењајте чим се упрља. Нечисто рубље издвајајте на страну и не мешајте га са рубљем здраве чељади. Прљаво рубље не перите код бунара, извора или на реци, већ код куће у кориту. Перите га у цеђу и сапуном а не само хладном водом. Не избацујте измет где год стигнете. Нека болесник избацује измет у један нарочити суд, одакле нека се измет избаци у једну нарочиту рупу или нужник. У суд, где болесник избаца измет и у рупу или нужник метите гашеног креча.

Здрави а нарочито на селу, саразе се срдоболом најчешће изметима оболелих и њиховим нечистим рубљем.

Болесници на селу ретко да избацују измет у нарочити суд или на нарочито место, већ свуд где стигну — ближе или даље око куће према јачини болести, која их је свладила.

Такви болесници леже по пољу — у шљивику или ливади — у близини куће само тога ради, „што не морају сваки час да излазе из куће, да свршавају нужду!“ Око таквих болесника у наоколо свуда је пуно измета.

На тај начин, ко год дође код таквог болесника, не може да избегне опасност, а да се мало не упрља изметима, што се наравно, не примећује одмах и лако, јер се измет брзо сасуши. —

За даље спречавање срдоболе вреди све оно, што смо говорили у општем одељку.

Кад се где у близини појави срдобоља, сваки треба да обрати нарочиту пажњу — као и увек — на храну и пиће. Употреба неудешене хране, незрелог воћа, рђаве воде, пића производи поремећај у желудцу и цревима. А најмањи поремећај тих делова у времену те заразе, може да учини да оболимо од срдоболе.

Болеснику од срдоболе потребна је добра нега, брза помоћ, и чести лекарски надзор. Код тих болесника најглавније је пазити на чистоћу и храну.

Ево, како треба са њим да се поступа. Положите га у чисту собу и на чисту постељу. Уста и зубе избрисујте им, ако они сами не могу да испирају; неколико — десетак пута па и чешће преко дана чистом водом и марамом.

После сваког избацавања измета очистите болесника каквом меком крпом. Ма да се болесник сваког часа упрља изметима, не сме вам бити гадно да га ни за један часак заборавите већ га најпажљивије очистите. Ако се то не ради,

наступиће од нечистоће многе болести, као: ране у околини чмара и на дебелим месима, које поред осталог стварају болеснику још и веће муке.

(Свршиће се.)

Свака птица своје јагу,
Сваки братац своје брату.

„Српско Братство;

задруга за узајамно помагање“,

исплаћује не само посмртнину од **К 2.000** (велико коло), од **К 1.000** (средње коло) или од **К 500** (мало коло), него се брине и за сирочад својих редовних чланова.

Српско Братство основало је из свог чистог добитка и прилога изванредних чланова „Фонд за сирочад Српскога Братства“. Из тог фонда снабдева се сирочад одјећом и путним трошном, те се предаје или путем „Привредника“ на занате и трговину, или се школује.

Позивљу се Срби и Српкиње из австроугарске монархије, који су здрави, а стари су између 24. и 55. године, да се одмах упишу као редовни чланови (бар у мало коло) у ову добротворну задругу.

Да задруга узмогне **што више српске сирочади спремити за живот**, моли она све **имућније Србе и Српкиње**,

да прилажу за дјецу сиромашније браће и сестара, (јер не дао Бог, можда тим и нехотице чинимо добро и својим позним потомцима) те да буду задружни **добротвори** (приложе бар једампут најмање **К 100**), **подупирачи** (прилажу сваке године најмање по **К 6**) или **прилагачи** (прилажу кадгод хоће и колико хоће). — Уписе прима и сва извјешћа дава **Управа** (Zagreb, Писа бр. 7), па и повјереници, где их има.

15

МУШКАРЦИ! Цурење, печење и све болести мехура лијечи сигурно **ГОНОТОЛ**, како то **оверовљене** признанице доказују. **Гонотол се једе**, дакле нема **шприцања**. Само 3 лончића без даљњег трошка за 12 круна шаље дневно

Љекарна САЛВАТОР, Рума бр. 157.

(Славонија).

1198

СРПСКО КОЛО д. д. у Загребу

ПРОДАЈЕ ОВЕ КЊИГЕ:

Пајо Обрадовић:

„Резервирани котар“ цијена Круна 1.—

Коста Мајкић:

„Борба чешког народа“ „ „ 0:80

Сремски самосталци „ „ 0,20

— Све три књиге **К. 1.60** франко. —

Наручују се упутницом.